Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

19. september 2019*

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Direktiiv 93/13/EMÜ – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Artikli 3 lõiked 1 ja 3 – Direktiivi 93/13/EMÜ lisa – Punkti 1 alapunktid m ja q – Hüpoteeklaenuleping – Notariaalakt – Notari täitekorralduse lisamine – Ümberpööratud tõendamiskoormis – Artikli 5 lõige 1 – Lihtne ja arusaadav sõnastus

Kohtuasjas C-34/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Fővárosi Ítélőtábla (pealinna apellatsioonikohus, Ungari) 9. jaanuari 2018. aasta määrusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 18. jaanuaril 2018, menetluses

Ottília Lovasné Tóth

versus

ERSTE Bank Hungary Zrt.,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president A. Prechal (ettekandja), kohtunikud F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund ja L. S. Rossi,

kohtujurist: G. Hogan,

kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikku menetlust ja 23. jaanuari 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Lovasné Tóth, esindaja: *ügyvéd* G. Némethi,

– ERSTE Bank Hungary Zrt., esindajad: *ügyvéd* T. Kende ja *ügyvéd* P. Sonnevend,

– Ungari valitsus, esindaja: M. Z. Fehér,

– Euroopa Komisjon, esindajad: N. Ruiz García ja A. Tokár,

olles 21. märtsi 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: ungari.

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tuleb tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikleid 3 ja 5 ning selle direktiivi lisa punkti 1 alapunkte m ja q.

2 Taotlus on esitatud Ottília Lovasné Tóth'i (edaspidi „laenusaaja") ja ERSTE Bank Hungary Zrt. (edaspidi „pank") vahelises kohtuvaidluses, mille ese on välisvaluutas nomineeritud hüpoteeklaenulepingu teatava tingimuse ebaõiglaseks tunnistamise nõue.

Õigusraamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 93/13 viiendas põhjenduses on märgitud järgmist:

„tarbijad tunnevad üldjuhul ainult oma liikmesriigi kauba ja teenuste müüki reguleerivaid õigusnorme; teadmatus võib takistada neil teha kauba või teenuste otseostu tehinguid teises liikmesriigis;"

4 Selle direktiivi artikli 3 lõikes 1 on ette nähtud järgmist:

„Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat."

5 Nimetatud direktiivi artikli 3 lõige 3 viitab direktiivi lisale, mis sisaldab „soovituslikku ja mittetäielikku loetelu tingimustest, mida võib pidada ebaõiglasteks".

6 Sama direktiivi artikli 5 esimeses lauses on ette nähtud järgmist:

„Lepingutes, mille kõik või teatavad tarbijale pakutavad tingimused esitatakse kirjalikult, peavad kõnealused tingimused olema koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles."

7 Direktiivi 93/13 artikli 8 kohaselt:

„Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada asutamislepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase."

8 Selle direktiivi lisa punkt 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Tingimused, mille eesmärk või tagajärg on:

[…]

m) anda müüjale või teenuste osutajale õigus otsustada, kas tarnitav kaup või osutatavad teenused on lepingule vastavad, või anda müüjale või teenuste osutajale ainuõigus tõlgendada ükskõik millist lepingutingimust;

[…]

q) jätta tarbija ilma õigusest võtta õiguslikke meetmeid või kasutada mis tahes muud õiguskaitsevahendit või tarbija kõnealust õigust piirata, eelkõige nõudes, et tarbija kasutaks vaidluste lahendamiseks üksnes arbitraažimenetlust, mida õigusnormidega ei reguleerita, lubamatult piirata tarbijale kättesaadavaid tõendeid või panna tarbijale tõendamiskohustus, mis kohaldatava seaduse alusel peaks olema teise lepinguosalise ülesanne."

Ungari õigus

Tsiviilseadustik

9 1959. aasta IV seaduse tsiviilseadustiku kohta (A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „tsiviilseadustik") §-s 205/A on sätestatud järgmist:

„1. Lepingu tüüptingimusteks loetakse lepingutingimust, mille üks lepingu pooltest on teise poole osaluseta eelnevalt ühepoolselt välja töötatud mitmes lepingus kasutamiseks ja mida pooled ei ole eraldi läbi rääkinud.

[…]

3. Lepingu tingimus võib olla tüüptingimus sõltumata sellest, milline on selle tingimuse ulatus, vorm või sõnastus, või sellest, kas tüüptingimused sisalduvad lepingudokumendis või sellest eraldi dokumendis."

10 Tsiviilseadustiku §-s 209 on sätestatud järgmist:

„1. Lepingu tüüptingimus või tarbijalepingus eraldi kokku leppimata lepingutingimus on ebaõiglane, kui selles on poolte lepingust tulenevad õigused ja kohustused kindlaks määratud hea usu ja õigluse põhimõtet rikkudes, ühepoolselt ja põhjendamata, tingimuse välja töötanud poole lepingupartneri kahjuks.

2. Lepingutingimuse ebaõiglaseks tunnistamisel tuleb hinnata kõiki lepingu sõlmimise kuupäeval kehtinud selliseid asjaolusid, mis olid lepingu sõlmimisel otsustavad, ning lepingutingimuses sätestatud teenuse olemust, asjaomase tingimuse seost lepingu muude tingimuste või muude lepingutega.

3. Eraldi õigusnormis võib kehtestada need tingimused, mida loetakse tarbijalepingutes ebaõiglasteks või mida tuleb kuni vastupidise tõendamiseni lugeda ebaõiglasteks."

11 Tsiviilseadustiku § 209/A kohaselt:

„1. Kahjustatud pool võib vaidlustada ebaõiglase tingimuse, millest on saanud lepingu tüüptingimus.

2. Tarbijalepingu tüüptingimuste hulka arvatud ning ettevõtja poolt eelnevalt ühepoolselt välja töötatud ning eraldi läbi rääkimata ebaõiglane tingimus on tühine. Tühisusele võib tugineda ainult tarbija kasuks."

12 Tsiviilseadustiku §-s 242 on sätestatud järgmist:

„1. Võla tunnistamine ei muuda võla õiguslikku alust; võlga tunnistanud isikul tuleb siiski tõendada, et tal enam võlgnevust ei ole; et seda ei saa kohtus täitmisele pöörata või et leping on kehtetu.

2. Võlga tunnistatakse teisele poolele edastatud kirjalikus võlatunnistuses."

13 Tsiviilseadustiku §-s 523 on sätestatud järgmist:

„1. Laenulepingu alusel on krediidiasutus või muu võlausaldaja kohustatud andma võlgniku käsutusse kindlaksmääratud rahasumma ning võlgnik on kohustatud laenusumma lepingu kohaselt tagasi maksma.

2. Kui ei ole sätestatud teisiti, peab võlgnik maksma intressi, kui laenuandja on finantseerimisasutus (pangalaen).“

14 Tsiviilseadustiku § 688 kohaselt võetakse sellega Ungari õigusesse muu hulgas üle direktiiv 93/13.

Valitsuse määrus

15 Valitsuse määruse nr 18/1999 (II. 5.) ebaõiglaseks loetavate tingimuste kohta tarbijalepingutes (A fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Kormányrendelet) (edaspidi „valitsuse määrus“) § 1 lõikes 1 on ette nähtud, et ebaõiglased on eelkõige sellised tarbijalaenulepingu tingimused, mis

„[…]

b) annavad tarbijaga lepingu sõlminud poolele ainuõiguse otsustada, kas lepingut on täidetud vastavalt selle sätetele;

[…]

i) välistavad tarbija õigusnormist või pooltevahelisest lepingust tulenevad vaidlustamisvõimalused või piiravad neid, välja arvatud juhul, kui need asendatakse mõne muu õigusnormist tuleneva vaidluste lahendamise korraga;

j) pööravad tõendamiskoormise ümber tarbija kahjuks.“

16 Selle määruse § 3 lõige 2 sätestab järgmist:

„Valitsuse käesoleva määrusega, koostoimes tsiviilseadustiku asjasse puutuvate sätetega, võetakse Ungari õigusesse üle direktiiv [93/13].“

Tsiviilkohtumenetluse seadustik

17 1952. aasta III seaduse tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohta (a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik“) § 164 lõikes 1 on sätestatud järgmist:

„Kohtuvaidluse lahendamiseks vajalikke faktilisi asjaolusid tõendada on põhimõtteliselt selle poole kohustus, kellel on huvi, et kohus loeks need tõendatuks.“

Ungari 1994. aasta LIII seadus

18 Ungari 1994. aasta LIII seaduse kohtuliku täitemenetluse kohta (a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII törvény) põhikohtuasjas käsitletava lepingu allakirjutamise ajal kehtinud redaktsiooni (edaspidi „kohtuliku täitemenetluse seadus“) §-s 10 on sätestatud järgmist:

„Kohtulik täitmine määratakse täitedokumendi koostamisega. Täitedokumendid on järgmised:

[…]

b) dokument, millega kohus on andnud täitekorralduse.“

19 Alates 1. juunist 2010 on see säte sõnastatud järgmiselt:

„Kohtulik täitmine määratakse täitedokumendi koostamisega. Täitedokumendid on järgmised:

[…]

b) dokument, millega kohus või notar on andnud täitekorralduse.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

20 Laenusaaja ja pank sõlmisid 27. oktoobril 2008 eluasemelaenulepingu (edaspidi „laenuleping“) Šveitsi frankides (CHF) (edaspidi „laenuleping“). Selle lepinguga kohustus pank tegema laenusaajale kättesaadavaks summa 132 848 Šveitsi franki (ligikaudu 118 140 eurot) laenu refinantseerimise eesmärgil. Samal päeval esitas laenusaaja notariaalselt tõestatud dokumendi pealkirjaga „Ühepoolne kohustuse kinnitus“, milles olid toodud laenulepingu tingimused.

21 Laenulepingu punkt I.4, mille sisu on samuti toodud notariaalselt tõestatud dokumendis, on sõnastatud järgmiselt:

„Pooled kinnitavad ja võtavad kohustuse lugeda mis tahes vaidluse korral seoses arveldamisega või seoses panga nõude rahuldamisega või kõnesolevast dokumendist tulenevast laenusummast igakordse laenusumma ning muude võlgnetavate summade kindlakstegemiseks, samuti tegeliku väljamaksmise kuupäeva ja tagasimaksmise kohustuse lõppemise kindlakstegemiseks ning mis tahes muude asjaolude ja andmete, mida on vaja kohtuliku sundtäitmise läbiviimiseks, kindlakstegemiseks, võlgniku pangas olevate kontode ning panga andmete ja raamatupidamise alusel koostatud notariaalaktis kinnitatud faktiliste asjaolude selgituse tõendiväärtusega ja vaidlustamatu sisuga tõendiks.

Vastavalt kasutatakse laenu põhisumma või intresside ja kulude maksmata jätmise korral või juhul, kui makse ei vasta lepingus sätestatud kokkuleppele, lisaks käesolevale dokumendile notariaalaktina koostatud tõendavat dokumenti, mis on koostatud vastavalt võlgniku pangakontole ning panga registritele ja arvepidamisele, konkreetsel hetkel tasuda jäänud laenu põhisumma jäägi, intresside ja kulude, nagu ka eespool nimetatud asjaolude tõendamiseks, mis on nõude täitmisele pööramise aluseks, ning pooled nõustuvad käesoleva lepingu allkirjastamisega, et nad kohustuvad aktsepteerima nimetatud tõendavat dokumenti.

Kui panga nõudmisel algatatakse täitemenetlus, paluvad pooled või võlgnik käesoleva dokumendi kinnitanud notaril või muul viisil pädeval notaril kinnitada notariaalaktis vastavalt võlgnike kontodele pangas ning panga registritele ja arvepidamisele ning pärast registriandmete kontrollimist võla ja selle intresside ja kulude või muu võlgnevuse summa seoses eespool nimetatud laenu tasuda jäänud maksetega ning eespool nimetatud asjaolude ja andmetega, ning lubavad avaldada pangasaladuse seoses nimetatud teabega.“

22 Eelotsusetaotlusest nähtub, et laenuleping lubab pangal lepingu lõpetada kohe, kui laenusaaja on oluliselt rikkunud oma lepingulisi kohustusi nagu maksekohustuse täitmata jätmine. Kuna lepingu ülesütlemisega lõppevad kõik nõuded, mis põhinevad sellel lepingul, on pangal õigus nõuda võlgnetava summa kohest tagasimaksmist.

23 Laenusaaja esitas 5. jaanuaril 2016 Ungari pädevale esimese astme kohtule hagi. Ta väitis, et laenulepingu punktis I.4 sisalduv tingimus ja notariaalakti vastav säte, mis on koostatud laenulepingu sõlmimisel, olid kuritarvitavad, kuna selle tingimuse kohaselt oli ta kohustunud nõustuma, et pank võib ühepoolselt kindlaks teha temapoolse lepingurikkumise ja võlajäägi ning alustada selle tõendusjõuga notariaalselt tõestatud dokumendi alusel otse sundtäitmist, kuna sellele on lisatud täitekorraldus. Laenusaaja väitel pööratakse nimetatud tingimusega tõendamiskoormis ümber tarbija kahjuks, kuna vaidluse korral tuleb tal pöörduda sundtäitmine vaidlustamiseks kohtusse.

24 Pank palus jätta kaebuse rahuldamata. Pank väidab, et põhikohtuasjas kõne all olev tingimus ei võimalda ühepoolselt tuvastada, kas laenusaaja on oma kohustused täitnud. Sellega ei pöörata tõendamiskoormist ümber ega jäeta laenusaajat ilma võimalusest oma väiteid esitada. Isegi kui tegemist on notariaalaktiga, mis tõendab võla suurust, võimaldab Ungari õigus alati esitada vastupidiseid tõendeid. Isegi lihtsustatud täitemenetluse raames on pangal ka alati kohustus tõendada nõude summat. Nimetatud tingimus ei võimalda pangal ühepoolselt kindlaks teha võla kogusummat ega suruda peale oma tõlgendust laenulepingu sätetele.

25 Ungari pädev esimese astme kohus jättis laenusaaja kaebuse rahuldamata põhjendusel, et põhikohtuasjas kõne all olev tingimus ei ole ebaõiglane, sest selles on üksnes täpsustatud tingimusi, mida tuleb võlgnevuse kinnitamiseks järgida. Täitmise kohta leidis see kohus, et kui selline korraldus on tehtud, siis ei ole võimalust kontrollida, kas laenusaaja on täitmisega viivitanud. Ta võib siiski kohtutäiturile tunnistada, et ta on oma kohustused täitnud ja vajaduse korral algatada menetluse sundtäitmise välistamiseks. Selles menetluses oleks laenusaaja võinud nõude vaidlustada.

26 Laenusaaja kaebas otsuse edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtule. Ta tõi esile asjaolu, et põhikohtuasjas kõne all olev tingimus võib tekitada tasakaalustamatuse, mis kahjustab direktiivi 93/13 tähenduses tarbijat, muutes panga jaoks oma nõuete kaitsmise võimalused lihtsamaks ning muutes tarbija jaoks enda kaitsmise keerulisemaks.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes tuletab meelde, et vastavalt tsiviilseadustiku §-le 242 tuleb võlga tunnistanud isikul tõendada, et tal võlga ei ole; et seda ei saa kohtus sisse nõuda või et leping on kehtetu, leiab, et see paragrahv ei ole kohaldatav laenulepingu punktis I.4. sisalduvale tingimusele. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvamusel on nimetatud paragrahv, mis pöörab tõendamiskoormise tuvastatud võlgade osas ümber, kohaldatav ainult siis, kui võlasumma on selge ja määratletud. Käesoleval juhul see aga nii ei ole.

28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab veel, et laenulepingu punktil I.4 on tõendamiskoormise ümberpööramise osas sama tagajärg kui tsiviilseadustiku §-l 242, kuna laenusaajal tuleb vaidluse korral tõendada, et pangal ei ole õigus ning pöörduda kohtusse, et vaidlustada sundtäitmise õiguspärasus või laenulepingu kehtivus. Sundtäitmise piiramise või välistamise menetluses on menetlustähtaegu ja tõendeid puudutavad nõuded rangemad kui tavalistes tsiviilmenetlustes. Seega, nähes ette, et võlga tuleb tõendada, isegi kui võlgnik ei ole seda tingimata tunnistanud, panga andmete ja raamatupidamise alusel koostatud tõendiväärtusega notariaalaktis, toob see tingimus kaasa tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.

29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas nimetatud tingimus kuulub direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunktide m ja q reguleerimisalasse ning kuidas ta peaks hindama, kas selline tingimus on ebaõiglane. Ta märgib sellega seoses, et nimetatud lisa võeti Ungari õigusesse üle ja et valitsuse määruse § 1 lõikes 1 nimetatud tingimused loetakse ebaõiglaseks, ilma et seda oleks vaja täiendavalt analüüsida.

30 See kohus märgib, et direktiivi 93/13 artikli 8 kohaselt võivad liikmesriigid selle direktiivi reguleerimisalas vastu võtta asutamislepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase. Seega oleks liikmesriigi seadusandjal lubatud ilma täiendava analüüsita tunnistada ebaõiglaseks tingimused, mida on käsitletud direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 3 koostoimes selle direktiivi lisa punktiga 1.

31 Küsimuse kohta, kas selline lepingutingimus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kuulub direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunkti q reguleerimisalasse, märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kuigi selle sätte ungarikeelses versioonis on silmas peetud tingimusi, „mille ese või tagajärg on […]“, on nimetatud sätte teistes keeleversioonides, eelkõige saksa-, poola-, tšehhi- ja sloveeni keeleversioonides viidatud lepingutingimustele, „mille eesmärk või tagajärg on […]“. Viimati nimetatud keeleversioonide alusel tuleb asuda seisukohale, et asjaomase finantseerimisasutuse eesmärk oli selle tingimuse vaadeldavasse lepingusse lisamisel tõendamiskoormis ümber pöörata.

32 Sellega seoses tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 3 tuleb koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktiga q tõlgendada nii, et sellega peetakse silmas tingimust, mille eesmärk on tõendamiskoormise ümberpööramine, et tarbijapoolse olulise rikkumise korral oleks võimalik läbi viia lihtsustatud täitemenetlus, isegi kui see lihtsustatud täitemenetlus võib sõltumata nimetatud tingimusest põhineda liikmesriigi õigusel.

33 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et isegi kui põhikohtuasjas kõne all olev tingimus dubleerib notariaalset täitemenetlust, mis on Ungari seaduses juba ette nähtud, võib see tingimus olla ebaõiglane, kuna selle tagajärg on, et kui pangale jäetakse võimalus kindlaks määrata laenujääk, välistada igasugused õiglased ja õiguspärased läbirääkimised laenusaajaga ning viimast kohustatakse alustama kulukamat kohtumenetlust. Lõpuks ei ole kõnealuse tingimuse võimalikud tagajärjed keskmisele tarbijale lepingu sõlmimisel täielikult arusaadavad.

34 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et sarnane olukord, nagu on kõne all põhikohtuasjas, oli aluseks 1. oktoobri 2015. aasta kohtuotsusele ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637). Ungari kohtud on siiski seoses selliste tingimustega, nagu on kõne all põhikohtuasjas, seda kohtuotsust kohaldanud erinevalt.

35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et Kúria (Ungari kõrgeim kohus) arvamuse kohaselt saab notariaalselt tõestatud dokumendile täitekorralduse lisamisel võlgnik võlga vaidlustada vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-le 369 ainult sellises menetluses, milles nõutakse täitemenetluse lõpetamist või piiramist. Tegemist on siiski sellise tagajärjega, mis tuleneb menetlusnormidest, mida kohaldatakse notariaalselt tõestatud dokumentide suhtes ja täitekorralduse kohta. Põhikohtuasjas käsitletavatega analoogsed tingimused ei mõjuta seega tarbija õiguslikku seisundit ega kahjusta sellega seoses tema huve. Nimelt on see asjaolu, et tõendamiskoormis lasub vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 164 lõikele 1 tarbijal, omane menetlustele, mille eesmärk on sundtäitmist välistada või piirata, isegi kui notariaalselt tõestatud dokument ei muuda tõendamiskoormist nii, et see oleks tarbija jaoks koormavam.

36 Muud kohtud kui Kúria (kõrgeim kohus) leidsid siiski, et selline tingimus võib pöörata tõendamiskoormise ümber tarbija kahjuks.

37 Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasjas käsitletavat tingimust võib lugeda direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunkti m tähenduses selliseks lepingutingimuseks, mille eesmärk või tagajärg on anda ettevõtjale õigus kindlaks määrata, kas tarnitud kaup või osutatud teenus on lepingu tingimustega kooskõlas, või anda talle ainuõigus tõlgendada mis tahes lepingutingimust.

38 Neil asjaoludel otsustas Fővárosi Ítélőtábla (pealinna apellatsioonikohus, Ungari) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas nõukogu direktiivi [93/13] lisa punkti 1 alapunkti q kui liidu õiguse avaliku korra normi tuleb tõlgendada täiendavat analüüsi mittevajava üldise keeluna, mille kohaselt laenuandja ei või suruda tarbijast võlgnikule peale tüüptingimuse või eraldi kokku leppimata tingimuse vormis lepingusätet, mille eesmärk või tagajärg on pöörata tõendamiskoormis ümber nii, et see lasub tarbijast võlgnikul?

2. Kui nõukogu direktiivi [93/13] lisa punkti 1 alapunkti q alusel on vaja hinnata lepingutingimuse eesmärki või tagajärge, kas siis tuleb lugeda tarbijate õiguste kasutamist takistavaks seda liiki lepingutingimused,

– mille tõttu tarbijast võlgnikul on põhjendatud alust arvata, et ta peab täitma lepingut tervikuna, sealhulgas kõiki selle tingimusi, laenuandja kehtestatud viisil ja määral, isegi kui võlgnik on veendunud, et laenuandja nõutud sooritus ei ole täielikult või osaliselt sissenõutav, või

– mille mõjul piiratakse või välistatakse tarbija võimalus lahendada vaidlusi õiglaste läbirääkimiste teel, kuivõrd laenuandjal piisab selleks, et lugeda vaidlus lahendatuks, ainult asjaomasele lepingutingimusele tuginemisest?

3. Juhul kui tuleb otsustada, kas direktiivi [93/13] lisas loetletud lepingutingimused on selle direktiivi artikli 3 lõikes 1 sätestatud kriteeriumide seisukohast ebaõiglased, siis kas sama direktiivi artiklis 5 sätestatud lihtsa ja arusaadava sõnastuse nõue on täidetud sellise lepingutingimuse puhul, mis mõjutab tarbija otsuseid seoses lepingu täitmisega, seoses laenuandjaga erimeelsuste lahendamisega kohtuväliselt või kohtulikult või seoses selliste õiguste kasutamisega, mis on küll grammatiliselt arusaadavad, kuid mis avaldavad sellist õiguslikku mõju, mida saab kindlaks määrata ainult liikmesriigi selliste õigusnormide tõlgendamise teel, mille kohta ei olnud lepingu sõlmimise ajal olemas ühetaolist kohtupraktikat ja see praktika ei ole ka järgnevatel aastatel välja kujunenud?

4. Kas nõukogu direktiivi [93/13] lisa punkti 1 alapunkti m tuleb tõlgendada nii, et lepingutingimus, milles ei ole eraldi kokku lepitud, võib olla ebaõiglane ka juhul, kui see annab ettevõtjale õiguse ühepoolselt kindlaks määrata, kas tarbija sooritus on lepingus sätestatuga kooskõlas, ja mille tarbija tunnistab endale siduvaks koguni enne, kui lepingupooled on oma kohustusi täitma asunud?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Eelotsuse küsimuste vastuvõetavus

39 Pank väidab, et esitatud küsimused on vastuvõetamatud, kuna need on sisuliselt hüpoteetilised. Kahe esimese küsimuse kohta väidab pank, et eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtub ekslikust eeldusest, et põhikohtuasjas käsitletav tingimus pöörab tõendamiskoormise ümber tarbija kahjuks. Peale selle ei piira see tingimus panga väitel tarbija õigust pöörduda kohtusse või kasutada mis tahes muud õiguskaitsevahendit. Seega ei ole direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunkt q põhikohtuasjas kohaldatav. Kolmanda küsimuse osas väidab pank, et kohtupraktika, mis käsitleb niisuguseid tingimusi, nagu on kõne all põhikohtuasjas, oli laenulepingu sõlmimise ajal ühetaoline, kuna Kúria (kõrgeim kohus) on korduvalt otsustanud, et sellised lepingutingimused ei muuda tarbija õigusi ega kohustusi kohaldatavate riigisiseste õigusnormide seisukohast. Neljanda küsimuse osas väidab pank lõpetuseks, et direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunkt m ei ole põhikohtuasjas kõne all oleva tingimuse suhtes kohaldatav, kuna see ei anna ettevõtjale õigust kindlaks määrata, kas tarbija sooritused vastavad laenulepingu sätetele.

40 Olgu kohe mainitud, et Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mis liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille paikapidavuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimustele vastamast üksnes juhul, kui on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda talle esitatud küsimustele tarvilik vastus (20. septembri 2018. aasta kohtuotsus OTP Bank ja OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Seoses sellega, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 37, ei nähtu eelotsusetaotlusest selgelt, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu nimetatud hüpoteesid ei vasta põhikohtuasjas käsitletavale olukorrale.

42 Selles osas tuleb lisaks tõdeda, et ELTL artiklis 267 ette nähtud menetluses, mis põhineb liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete selgel eristamisel, on kohtuasja faktide hindamine liikmesriigi kohtu pädevuses. Seega kuulub käesolevas asjas põhikohtuasjas vaatluse all oleva tingimuse tähenduse ja ulatuse hindamine ainult eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevusse (vt selle kohta 27. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Associação Peço a Palavra jt, C-563/17, EU:C:2019:144, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Järelikult on eelotsuse küsimused vastuvõetavad.

Esimene küsimus

44 Oma esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 3 koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktiga q tuleb tõlgendada nii, et selles loetakse üldiselt ja ilma täiendava analüüsita ebaõiglaseks kõik lepingutingimused, mida ei ole eraldi läbi räägitud ja mille eesmärk või tagajärg on tõendamiskoormise ümberpööramine tarbija kahjuks.

45 Direktiivi 93/13 artikli 3 lõike 3 sõnastusest nähtub, et selle direktiivi lisa sisaldab soovituslikku ja mitteammendavat loetelu tingimustest, mis võidakse tunnistada ebaõiglaseks. On tõsi, et nagu Euroopa Kohus on juba leidnud, et direktiivi 93/13 lisa on selline oluline tegur, mille alusel pädev kohus võib oma hinnangus tingimuse ebaõiglasele laadile tugineda (vt selle kohta 3. aprilli 2014. aasta kohtumäärus Sebestyén, C-342/13, EU:C:2014:1857, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika). Siiski on selge, et nimetatud lisa loetelus sisalduvat tingimust ei tule tingimata lugeda ebaõiglaseks ning et vastupidi, sellise tingimuse, mida see ei sisalda, võib sellegipoolest tunnistada ebaõiglaseks (vt selle kohta 7. mai 2002. aasta kohtumäärus komisjon *vs.* Rootsi, C-478/99, EU:C:2002:281, punkt 20).

46 Sellest järeldub, et liikmesriigi kohus peab juhul, kui tegemist on lepingutingimusega, direktiivi 93/13 artikli 3 lõigete 1 ja 3 alusel koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktiga q kontrollima, kas see tingimus tekitab, hoolimata heausksuse nõudest, tarbija kahjuks lepingupoolte lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse.

47 Vastavalt direktiivi 93/13 artiklile 8 võivad liikmesriigid sama direktiivi reguleerimisalas siiski vastu võtta või säilitada asutamislepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase. Seega on liikmesriikidel põhimõtteliselt vabadus laiendada selle direktiivi artikli 3 lõigetes 1 ja 3 ette nähtud kaitset koostoimes nimetatud direktiivi lisa punktiga 1, tunnistades selles punktis loetletud tüüptingimused üldiselt ebaõiglaseks, ilma et direktiivi 93/13 artikli 3 lõikes 1 sätestatud kriteeriumide alusel oleks vaja läbi viia täiendavat analüüsi.

48 Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub – mida peab siiski kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, et Ungari õiguse kohaselt loetakse direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunktis q nimetatud tingimused tegelikult ebaõiglaseks ilma, et neid oleks vaja täiendavalt analüüsida. Kui see on nii, siis peab eelotsusetaotluse esitanud kohus veel kindlaks tegema, kas põhikohtuasjas käsitletav tingimus kuulub valitsuse määruse § 1 lõike 1 punkti j reguleerimisalasse.

49 Eeltoodut arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 3 koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktiga q tuleb tõlgendada nii, et selles ei loeta üldiselt ja ilma täiendava analüüsita ebaõiglaseks sellist lepingutingimust, mida ei ole eraldi läbi räägitud ja mille eesmärk või tagajärg on tõendamiskoormise ümberpööramine tarbija kahjuks.

Teine küsimus

50 Oma teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 3 koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktiga q tuleb tõlgendada nii, et sellega peetakse silmas tingimust, mille eesmärk või tagajärg on ühelt poolt lasta tarbijal õiguspäraselt eeldada, et ta on kohustatud täitma kõiki oma lepingulisi kohustusi, isegi kui ta leiab, et ta ei ole kohustatud teatavaid sooritusi tegema, ja teiselt poolt piirata tarbija võimalust pöörduda kohtusse või kasutada muid õiguskaitsevahendeid, kui tema poolt lepingu alusel tasumisele kuuluv summa on kindlaks määratud tõendusjõudu omavas notariaalselt tõestatud dokumendis, mis võimaldab võlausaldajal vaidluse lõpetada.

51 Direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunkti q sõnastusest nähtub, et selles punktis on silmas peetud tingimusi, mille eesmärk või tagajärg on lõpetada tarbija poolt kohtulike või kohtuväliste vaidlustusvõimaluste kasutamine või takistada seda.

52 Euroopa Kohus on juba otsustanud seoses direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunkti q koostoimes sama direktiivi artikli 3 lõikega 1 reguleerimisalasse kuuluvate tingimustega, et liikmesriigi kohus peab hindama, kas asjaomane tingimus on vastuolus pooltevahelise kokkuleppe puudumisel kohaldatavate normidega, ning vajaduse korral hindama, millises ulatuses see on nendega vastuolus, nii et see raskendab tarbijal tema käsutuses olevaid menetluslikke võimalusi arvestades kohtusse pöördumist ja kaitseõiguste kasutamist (vt selle kohta 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 75).

53 Sellest järeldub, et selline tingimus, mis ei saa seada tarbijat ebasoodsamasse õiguslikku olukorda, kui on ette nähtud kehtivas liikmesriigi õiguses, ei kuulu direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunkti q alusel, koostoimes sama direktiivi artikli 3 lõikega 1, selle direktiivi reguleerimisalasse. Selle lisa punkti 1 alapunktis q on seega silmas peetud tingimusi, millel on sellised õiguslikud tagajärjed, mida saab objektiivselt kindlaks teha. Seda hinnangut ei mõjuta asjaolu, et sellise lepingutingimuse lisamine lepingusse võib jätta tarbijale mulje, et õiguskaitsevahendid on piiratud ning et ta on seetõttu kohustatud täitma kõiki lepingus sisalduvaid kohustusi, kuna asjaomane tingimus ei kahjusta kohaldatavaid liikmesriigi õigusnorme arvesse võttes tema õiguslikku seisundit.

54 Käesoleval juhul väljendab eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul põhikohtuasjas kõne all olev tingimus eelkõige seda, et võlausaldajale on Ungari õiguses ette nähtud võimalus algatada lepinguliste kohustuste olulise rikkumise korral tarbija poolt tasumisele kuuluva summa väljamaksmiseks täitemenetlus, tuginedes notariaalselt tõestatud dokumendile, millele on lisatud täitekorraldus. See kohus märgib samuti, et võlgnik võib taotleda menetluse alustamist sundtäitmise välistamiseks või piiramiseks.

55 Seoses selle lihtsustatud sundtäitmise menetlusega on 1. oktoobri 2015. aasta kohtuotsuse ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637) punktis 60 märgitud, et esiteks võib tarbija tsiviilseadustiku § 209/A lõike 1 alusel esitada hagi lepingu kehtivuse vaidlustamiseks ja et teiseks võib ta taotleda vastavalt

tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-le 369 sundtäitmise välistamise või piiramise menetluse algatamist. Viimati nimetatud menetluses võib tarbija paluda tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 370 kohaselt põhikohtuasjas kõne all oleva lepingu sundtäitmise peatamist.

56 Neil asjaoludel ilmneb – mida peab siiski kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, et põhikohtuasjas kõne all olev tingimus ei muuda tarbija õiguslikku seisundit, kuna see ei jäta teda direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunkti q tähenduses ilma kohtusse pöördumise või muude õiguskaitsevahendite kasutamise võimalusest ega piira seda.

57 Seevastu tingimus, mis võimaldab võlausaldajal lõpetada kõik vaidlused ühepoolselt – kusjuures tasumisele kuuluv summa on sel juhul kindlaks määratud panga raamatupidamisandmete alusel, mis on notariaalselt tõestatud ja millele võib olla lisatud notari koostatud täitekorraldus –, võib kuuluda direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunkti q reguleerimisalasse. Selles osas, milles selline tingimus annab ettevõtjale õiguse lahendada lepingulisi kohustusi puudutavad võimalikud vaidlused lõplikult, jätab see säte nimelt tarbija ilma õigusest pöörduda kohtusse või kasutada muid õiguskaitsevahendeid või piirab seda nimetatud sätte tähenduses.

58 Siiski, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 54, näib, et põhikohtuasjas kõne all olev tingimus ei ole selline, mis võiks jätta tarbija ilma õigusest pöörduda kohtusse või kasutada muid õiguskaitsevahendeid või seda piirata, võttes arvesse Ungari kehtivas õiguses ette nähtud menetlusnorme; nimetatud küsimuse kontrollimine on siiski eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne.

59 Sellega seoses tuleb märkida, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis võimaldavad notaril, kes on vorminõudeid järgides tõestanud ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud lepingut sisaldava tõendijõuga dokumendi, lisada nimetatud dokumendile täitekorralduse või keelduda selle kustutamisest, kui selle lepingu tingimuste ebaõiglast laadi ei ole kunagi kontrollitud, kuid seda siiski tingimusel, et liikmesriigi õiguses ette nähtud kaebemenetluse kord tagab siiski, et asjaomase juhtumi asjaoludel tagatakse tarbijale tõhus kohtulik kaitse; selle kontrollimine on liikmesriigi kohtu ülesanne (vt selle kohta 1. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, punktid 64 ja 65).

60 Eeltoodut arvesse võttes tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 3 koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktiga q tuleb tõlgendada nii, sellega ei ole silmas peetud tingimust, mille eesmärk või tagajärg on ühelt poolt lasta tarbijal õiguspäraselt eeldada, et ta on kohustatud täitma kõiki oma lepingulisi kohustusi, isegi kui ta leiab, et ta ei ole kohustatud teatavaid sooritusi tegema, kuna see tingimus ei muuda tarbija õiguslikku seisundit, võttes arvesse kohaldatavaid liikmesriigi õigusnorme, ja teiseks, et sellega on silmas peetud tingimust, mille eesmärk või tagajärg on piirata tarbija võimalust pöörduda kohtusse või kasutada muid õiguskaitsevahendeid, kui tema poolt lepingu alusel tasumisele kuuluv summa on kindlaks määratud tõendusjõudu omavas notariaalselt tõestatud dokumendis, mis võimaldab võlausaldajal vaidluse ühepoolselt ja lõplikult lõpetada.

Kolmas küsimus

61 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artiklit 5 tuleb tõlgendada nii, et see säte nõuab, et ettevõtja esitaks lisateavet sellise tingimuse kohta, mis on koostatud selges keeles, kuid mille õiguslikke tagajärgi saab kindlaks teha ainult selliste liikmesriigi õigusnormide tõlgendamise teel, mille kohta ei ole ühtset kohtupraktikat.

62 Kõigepealt tuleb tõdeda, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt nõuab eelkõige direktiivi 93/13 artiklis 5 sätestatud lepingutingimuste läbipaistvuse nõue mitte ainult seda, et asjaomane tingimus on tarbijale arusaadav grammatilisest aspektist, vaid et see võimaldaks tarbijal täpsete ja arusaadavate

kriteeriumide alusel hinnata sellest tema jaoks tulenevaid majanduslikke tagajärgi (vt selle kohta 30. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Kásler ja Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punkt 75, ja 9. juuli 2015. aasta kohtuotsus Bucura, C-348/14, ei avaldata, EU:C:2015:447, punkt 55).

63 See kohtupraktika nõuab sisuliselt, et tarbija poolt tagasimaksmisele kuuluva võla ja makstava summa arvutamise mehhanismid oleksid läbipaistvad ja arusaadavad ning et ettevõtja esitaks vajaduse korral selleks vajaliku täiendava teabe (vt selle kohta 20. septembri 2017. aasta kohtuotsus Andriciuc jt, C-186/16, EU:C:2017:703, punkt 51).

64 Mis puutub jällegi tarbija jaoks lepingust tulenevate majanduslike tagajärgede läbipaistvuse nõudesse, siis on Euroopa Kohus otsustanud, et kui osutatava teenusega seotud tasu muutmise viisi teatavad aspektid on sätestatud kohustuslikes õigus- või haldusnormides direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 tähenduses või kui sellised normid näevad tarbija jaoks ette õiguse leping üles öelda, siis on oluline, et ettevõtja teavitab tarbijat nendest sätetest (vt selle kohta 26. aprilli 2012. aasta kohtuotsus Invitel, C-472/10, EU:C:2012:242, punkt 29).

65 Lisaks otsustas Euroopa Kohus muus kontekstis, mis puudutab tingimust, mis näeb ette müüja asutamisriigi õiguse kohaldamise, et viimane on põhimõtteliselt kohustatud teavitama tarbijat selliste kohustuslike sätete olemasolust, nagu Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määruse (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I) (ELT 2008, L 177, lk 6) artikli 6 lõige 2, milles on sätestatud, et kohaldatava õiguse valimisel ei või tarbijat jätta ilma kaitsest, mis on ette nähtud sätetega, millest ei saa kokkuleppel kõrvale kalduda selle õiguse alusel, mis oleks kohaldatav juhul, kui valikut ei ole (vt selle kohta 28. juuli 2016. aasta kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation, C-191/15, EU:C:2016:612, punkt 69).

66 Siiski ei tulene käesoleva kohtuotsuse punktides 64 ja 65 viidatud kohtupraktikast, et ettevõtja peab enne lepingu sõlmimist teavitama tarbijat tema enda asukohariigi õiguse üldistest menetlusnormidest, näiteks neist, mis puudutavad tõendamiskoormise jaotust, ning sellega seotud kohtupraktikast.

67 Põhikohtuasjas ei ole nimelt tegemist kohaldatava õiguse kindlaksmääramist käsitleva tingimusega, millega määratakse, et see on selle liikmesriigi õigus, kus on ettevõtja asukoht, samas kui tarbija elab teises liikmesriigis. Sellise olukorraga seoses nähtub direktiivist 93/13, nimelt selle viiendast põhjendusest, et liidu seadusandja eeldab, et tarbijad tunnevad üldjuhul ainult oma liikmesriigi kaupade ja teenuste müügiga seotud lepinguid reguleerivaid õigusnorme.

68 Erinevalt käesoleva kohtuotsuse punktides 64 ja 65 viidatud kohtuotsuste aluseks olnud kohtuasjadest ei käsitle põhikohtuasi ettevõtja kohustust teavitada tarbijat rahvusvahelise eraõiguse kohustusliku sätte olemasolust. See ei puuduta ka ettevõtjal lasuvat kohustust teavitada tarbijat kohustuslikest sätetest, mille kohaselt tarbija makstav summa võib varieeruda ja millel on sellest tulenevalt vahetu mõju tarbija jaoks lepingust tulenevatele majanduslikele tagajärgedele. Põhikohtuasjas on seevastu tegemist tarbija teavitamisega tõendamiskoormise jaotust käsitlevate üldiste menetlusnormide ja nende kohtute poolt lepingu sõlmimise kuupäeva seisuga antud tõlgenduste olemasolust.

69 Niisugustel asjaoludel läheks see, kui ettevõtjale kehtestataks kohustus teavitada tarbijat üldistest menetlusnormidest ja nendega seotud kohtupraktikast, kaugemale sellest, mida võib ettevõtjalt läbipaistvuse nõude raames mõistlikult oodata.

70 Eeltoodut arvesse võttes tuleb kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artiklit 5 tuleb tõlgendada nii, et see ei nõua, et ettevõtja esitaks lisateavet sellise tingimuse kohta, mis on koostatud lihtsas sõnastuses, kuid mille õiguslikke tagajärgi saab kindlaks teha ainult selliste liikmesriigi õigusnormide tõlgendamise teel, mille kohta ei ole ühtset kohtupraktikat.

Neljas küsimus

71 Oma neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 3 koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktiga m tuleb tõlgendada nii, et sellega peetakse silmas sellist lepingutingimust, mis annab ettevõtjale õiguse ühepoolselt hinnata, kas tarbija sooritus on tehtud vastavalt lepingule.

72 Direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunktis m peetakse silmas tingimusi, mille eesmärk või tagajärg on anda ettevõtjale õigus otsustada, kas tarnitud kaup või osutatud teenused on kooskõlas lepingu sätetega, või anda temale ainuõigus tõlgendada ükskõik millist lepingutingimust.

73 Arvestades seda, et üldjuhul tegutseb müüja või teenuse osutajana ettevõtja, tuleb seda sätet käsitada nii, et see hõlmab selliseid tingimusi, mis võimaldavad ettevõtjal, juhul kui tarbija esitab kaebuse temale osutatud teenuse või tarnitud kauba kohta või vaidlustab selle, ühepoolselt kindlaks teha, kas tema enda sooritus on lepinguga kooskõlas.

74 Nimelt on selge, et direktiivi 93/13 lisa punkti 1 alapunkt m ei viita tarbija kohustustele, mis tulenevad lepingust, vaid üksnes ettevõtja kohustustele. Seega ei ole selles sättes silmas peetud tingimusi, mis annaksid ettevõtjale õiguse hinnata ühepoolselt, kas tarbija sooritus, mis seisneb võla amortiseerimises ja sellega seotud kulude katmises, on tehtud kooskõlas lepinguga.

75 Eeltoodut arvesse võttes tuleb neljandale küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 3 koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktiga m tuleb tõlgendada nii, et see ei hõlma lepingutingimust, mis lubab ettevõtjal ühepoolselt hinnata, kas tarbija lepingust tulenev sooritus on tehtud kooskõlas lepinguga.

Kohtukulud

76 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes otsustab Euroopa Kohus (kolmas koda):

1. **Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 3 lõiget 3 koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktiga q tuleb tõlgendada nii, et selles ei loeta üldiselt ja ilma täiendava analüüsita ebaõiglaseks sellist lepingutingimust, mida ei ole eraldi läbi räägitud ja mille eesmärk või tagajärg on tõendamiskoormise ümberpööramine tarbija kahjuks.**

2. **Direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 3 koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktiga q tuleb tõlgendada nii, sellega ei ole silmas peetud tingimust, mille eesmärk või tagajärg on ühelt poolt lasta tarbijal õiguspäraselt eeldada, et ta on kohustatud täitma kõiki oma lepingulisi kohustusi, isegi kui ta leiab, et ta ei ole kohustatud teatavaid sooritusi tegema, kuna see tingimus ei muuda tarbija õiguslikku seisundit, võttes arvesse kohaldatavaid liikmesriigi õigusnorme, ja teiseks, et sellega on silmas peetud tingimust, mille eesmärk või tagajärg on piirata tarbija võimalust pöörduda kohtusse või kasutada muid õiguskaitsevahendeid, kui tema poolt lepingu alusel tasumisele kuuluv summa on kindlaks määratud tõendusjõudu omavas notariaalselt tõestatud dokumendis, mis võimaldab võlausaldajal vaidluse ühepoolselt ja lõplikult lõpetada.**

3. Direktiivi 93/13 artiklit 5 tuleb tõlgendada nii, et see ei nõua, et ettevõtja esitaks lisateavet sellise tingimuse kohta, mis on koostatud lihtsas sõnastuses, kuid mille õiguslikke tagajärgi saab kindlaks teha ainult selliste liikmesriigi õigusnormide tõlgendamise teel, mille kohta ei ole ühtset kohtupraktikat.

4. Direktiivi 93/13 artikli 3 lõiget 3 koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktiga m tuleb tõlgendada nii, et see ei hõlma lepingutingimust, mis lubab ettevõtjal ühepoolselt hinnata, kas tarbija lepingust tulenev sooritus on tehtud kooskõlas lepinguga.

Allkirjad